

Sammlaren

Tidskrift för forskning om
svensk och annan nordisk litteratur
Årgång 138 2017

I distribution:
Eddy.se

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Berkeley: Linda Rugg

Göteborg: Lisbeth Larsson

Köpenhamn: Johnny Kondrup

Lund: Erik Hedling, Eva Hættner Aurelius

München: Annegret Heitmann

Oslo: Elisabeth Oxfeldt

Stockholm: Anders Cullhed, Anders Olsson, Boel Westin

Tartu: Daniel Sävborg

Uppsala: Torsten Petterson, Johan Svedjedal

Zürich: Klaus Müller-Wille

Åbo: Claes Ahlund

Redaktörer: Jon Viklund (uppsatser) och Sigrid Schottenius Cullhed (recensioner)

Biträdande redaktör: Annie Mattsson och Camilla Wallin Bergström

Inlagans typografi: Anders Svedin

Utgiven med stöd av Vetenskapsrådet och Sven och Dagmar Saléns Stiftelse

Bidrag till *Samlaren* insändes digitalt i ordbehandlingsprogrammet Word till info@svelitt.se. Konsultera skribentinstruktionerna på sällskapets hemsida innan du skickar in. Sista inlämningsdatum för uppsatser till nästa årgång av *Samlaren* är 15 juni 2018 och för recensioner 1 september 2018. *Samlaren* publiceras även digitalt, varför den som sänder in material till *Samlaren* därmed anses medge digital publicering. Den digitala utgåvan nås på: <http://www.svelitt.se/samlaren/index.html>. Sällskapet avser att kontinuerligt tillgängliggöra även äldre årgångar av tidskriften.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfogande som bedömare av inkomna manuskript.

Svenska Litteratursällskapet PG: 5367–8.

Svenska Litteratursällskapets hemsida kan nås via adressen www.svelitt.se.

ISBN 978-91-87666-37-7

ISSN 0348-6133

Printed in Lithuania by
Balto print, Vilnius 2018

kan ”ses som förebilder”. (298) Många står upp mot förtryck. Men här måste jag fråga om det är rimligt att läsa serien om Artemis Fowl som så samhällskritisk. Kan inte serien snarare ses som en plädering för individualism och ett kapitalistiskt samhälle, där pengar är en önskedröm? Fowl förefaller vara en rätt slätstruken typ och inte alls karnevalisk som exempelvis Pippi Långstrump har tolkats som. Så varför skall vi se honom som en förebild? Min tolkning är snarare att det går att koppla ihop honom med det nyliberala samhället, där individerna själva skall definiera vad som är rätt och fel. Teigland ser ”ett mer individbaserat samfunn” (ibid. 110) som en orsak till det ökade intresset för fantasygenren under de senaste tio åren. Det är en intressant tanke.

Slutligen ett par rader om avhandlingens akribi. Avhandlingen innehåller få korrekturell, är lättläst och har bra flyt. Samtidigt är den ibland svår att följa eftersom den är lite rörig. Den hade med andra ord vunnit på mer stringens. Noterna är placerade längst ned på sidorna, vilket underlättar läsningen betydligt och jag uppskattar både personregistret och index, som numer är praxis i fackböcker utomlands, men ännu så länge är mycket ovanligt i svenska litteraturvetenskapliga avhandlingar.

Sammanfattningsvis är *Magiska möjligheter* en doktorsavhandling med många förtjänster. För det första är det ett intressant och viktigt ämnesområde som Alkestrand tar sig an. Att ta uppfordringen att värdegrunden skall behandlas i skolans alla ämnen såväl i grundskolan som på gymnasiet på allvar, och att diskutera inte bara *att* detta skall göras utan också *hur* detta arbete kan bedrivas i svenskämnet med fantasyföreläsning, är en mycket bra utgångspunkt och nydanande på avhandlingsnivå. Studien kombinerar två stora forskningsområden (fantasy och litteraturdidaktik) och Alkestrand är väl insatt i båda fälten. Det skönlitterära materialet med tre romanserier är omfattande och utgör avhandlingens styrka, men är samtidigt dess svaghet. Jag har ställt frågor om metoden, hur analys-exemplen valts ut och konstaterat att de litterära karaktärerna i analyskapitlet ibland tenderar att bli omskrivna som verkliga individer, också som förebilder. Jag ställer mig vidare tveksam till tolkningen att alla de tre fantasyserierna kan tolkas som samhällskritiska. Artemis Fowl förefaller inte vara det och i Harry Potter diskuteras både explicit och implicit ideologi som motsäger varandra på denna punkt. I mitt tycke faller alltså Artemis Fowl-serien utanför projektet eftersom den riktar sig till mellanåldern, inte är crossoverlitteratur, är

mer humoristisk än samhällskritisk och har en protagonist som är överintelligent, men utan magiska krafter. En rad begrepp som magi, kulturell mångfald och kulturmöten skulle ha vunnit på tydligare definitioner, och analysens teoretiska ramverk förblir spretigt. Av analyskapitlet finner jag kapitel ett (om demokrati) mest övertygande, medan kapitel tre (om kulturell mångfald) reser en del frågor runt tolkningarna om kulturmöten och begreppet den Andre. Kombinationen av textanalyser av fantasyföreläsning för unga och diskussionen av värdegrundsarbetet i skolan är innovativ, och gör avhandlingen till ett angeläget bidrag till den litteraturdidaktiska forskningen.

Anna Nordenstam

Jens Eriksson, *The End of Piracy. Rethinking the History of German Print Piracy in the Early Nineteenth Century*. Institutionen för idé- och lärdomshistoria, Uppsala universitet. Uppsala 2016.

Jens Eriksson inleder sin avhandling, *The End of Piracy: Rethinking the History of German Print Piracy in the Early Nineteenth Century*, med frågan ”Was ist Nachdruck, was ist es nicht?": Vad är egentligen ett oauktorisat eftertryck? Orden är hämtade från en liten skrift om piratkopiering som Friedrich Christoph Perthes, en förläggare från Hamburg, publicerade 1829. Perthes är en av karaktärerna i ett rikt persongalleri som Eriksson skickligt brukar för att berätta en historia om hur de skiftande svaren på frågan *Was ist Nachdruck?* har format tidig tysk författarrätt.

Centralt för avhandlingen är således termen *Nachdruck*, som i detta sammanhang närmast kan översättas med olagligt eftertryck, eller helt enkelt piratkopiering. Men denna definition är långt ifrån självklar. I själva verket är begreppets betydelseförskjutningar grundläggande för Erikssons argumentation och för den rättshistoriska utveckling han skildrar.

Studien avgränsar sig till 1810–1840, en tidsperiod när författarrättsliga reformer förändrade den tyska bokmarknaden, och frågan om piratkopiering och upphovsrätt var föremål för livliga debatter. Under 1800-talets första decennier hade de flesta tyska stater instiftat någon form av lagstiftning som förbjöd oauktorisat eftertryck. Lagarna ägde emellertid enbart nationell giltighet och kunde därmed inte motverka handel med piratko-

pirat litteratur över statsgränserna. För detta krävdes lagstiftning på överstatlig nivå. När Tyska förbundet grundades vid Wienkongressen 1815 utlovades också ett federalt förbud mot oauktoriserat eftertryck. Arbetet med att instifta och implementera ett sådant förbud skulle emellertid försvåras av bristen på en tydlig gränsdragning mellan legala och illegala utgåvor som alla aktörer på den tyska bokmarknaden kunde dela.

Det är denna problematik som föranledde Perthes att fråga sig vad som egentligen är auktoriserat eftertryck, och det är den upphovsrättshistoriska forskningens förbiseende av densamma som föranleder Eriksson att ta denna fråga som utgångspunkt för sin avhandling.

Syftet med avhandlingen är att analysera ”efforts in the early nineteenth century at defining the difference between legitimate editions and publications denounced with the term *Nachdruck*” (10–11). Detta syfte är formulerat inte bara mot en historisk, utan även mot en historiografisk bakgrund.

Under början av 1800-talet omstrukturerades den tyska bokmarknaden genom en serie reformer där en ny föreställning om författarrätt ersatte det gamla privilegiesystemet. Detta har beforskats flitigt sedan 1980-talet då Martha Woodmansee belyste relationen mellan framväxten av den romantiska författaren som litterär gestalt och utvecklingen av den moderna upphovsrätten i sin artikel ”The Genius and the Copyright: Economic and Legal Conditions for the Emergence of the ‘Author’”. Woodmansees artikel från 1984 kom att bli stilbildande för ett växande forskningsfält som kartlade den tidiga upphovsrättens litteratur- och idéhistoriska rötter. Här utvecklades snart en vetenskaplig kanon byggd på vissa vedertagna tolkningar.

Fram till 1800-talets början hade eftertryck ofta betraktats som en kulturgärning, som gjorde litteratur tillgänglig för en bredare befolkning och till ett överkomligt pris. I samband med omdefinitionen av författaren började också *Nachdruck* att betraktas som ett brott och omtalades allt mer som piratkopiering. Woodmansee har hävdad att den piratkopiering som var utbredd i Tyskland under 1700- och tidigt 1800-tal nästan hade försvunnit omkring 1830. Hon förklarar detta utifrån att de sydtyska staterna utvecklade en självständig publiceringskultur och upphörde med olagliga eftertryck av nordtysk litteratur. Detta är det *End of Piracy* som avhandlingens titel åsyftar, och det är också en tes som Eriksson argumenterar emot.

Denna historieskrivning speglar också en syn på

piratkopiering som geografiskt förankrad i en motsättning mellan Sydtyskland och Nordtyskland: mellan mer och mindre utvecklade delar av landet, men också mellan ett protestantiskt nord och katolskt syd. Det faktum att de sydtyska staterna accepterade ett förbud mot *Nachdruck* vid Wienkongressen 1815 har tolkats som att de sydtyska staterna utvecklat en så stor utgivning av originallitteratur att de nu tjänade på ett förbud mot eftertryck.

Även om det en bit in på 1800-talet rådde konsensus om att auktoriserat eftertryck, eller piratkopiering, skulle förbjudas, var det däremot inte helt klart vad som egentligen utgjorde sådant eftertryck. Eriksson menar att forskningen kring tidig tysk upphovsrätt hittills mest undersökt varför det uppfattades som nödvändigt att skydda legitima utgåvor mot illegitima eftertryck, men att forskare sällan har frågat sig hur dessa särskildes – det vill säga hur aktörerna på den tyska bokmarknaden i början av 1800-talet definierade en piratkopia, eller ett *Nachdruck*. Eriksson konstaterar att: ”Instead of assuming the existence of a stable definition of unauthorized reprinting, this dissertation takes a step back and analyzes *the construction of this definition*” (13).

I själva verket var definitionen av *Nachdruck* en omstridd fråga i samtiden, som bidrog till att Tyska förbundet inte lyckades instifta ett federalt förbud mot piratkopiering förrän 1837, och till att detta förbud i slutändan ändå inte förmådde skapa enhetliga regler för eftertryck. Eriksson konstaterar att en närmare granskning av konstruktionen och definitionen av oauktoriserat eftertryck därför också ifrågasätter tesen om piratkopieringens död och den historieskrivning som Woodmansee och andra presenterar. Detta exemplifieras i tre empiriska kapitel: ”Print Piracy in the Age of Mechanical Reproduction”, ”Weights and Counterweights: North German Editions and their South German Counterparts” och ”Bibliopolitics and the Measurement of Culture”.

Den första empiriska studien fokuserar på hur olika föreställningar av vad som konstituerade piratkopiering påverkade det Tyska förbundets instiftande av ett federalt förbud mot piratkopiering av böcker 1837. De flesta tvister löstes under de segdragna förhandlingar som slutligen ledde fram till 1837 års lagstiftning, men lagstiftarna lyckades aldrig enas om en gemensam definition av *Nachdruck*. Även efter 1837 bestod denna oklarhet, som inte löstes förrän lagstiftarna omkring 1900 helt enkelt avskaffade begreppet *Nachdruck* från lagtexten.

Här presenterar Eriksson en mycket intressant läsning av Immanuel Kants *Von der Unrechtmässigkeit des Buchernachdruck* från 1785 och Johann Gottlieb Fichtes *Beweis der Unrechtmässigkeit des Buchernachdrucks* från 1793. I upphovsrättshistorieskrivningen lyfts dessa ofta fram som nyckeltexter i konstruktionen av en ny syn på relationen mellan författare och verk. Kants argument antas i korthet bestå i att författaren har rätt till sin egen röst: En rättighet som piratkopieringen kränker. Att eftertrycka en bok är att sprida författarens tankar och ord till allmänheten och ingen har rätt att göra det utan författarens medgivande. Fichte intog en likartad hållning men med en starkare naturrättslig grund eftersom han också hänvisade till egendomsrättens okränkbarhet.

Eriksson hävdar emellertid att detta inte innebär ett entydigt fördomande av eftertryck, snarare tvärtom. Kant menade att om någon redigerar, översätter eller på annat sätt ändrar i ett verk så är detta inte längre ursprungsförfattarens ord utan en vidareutveckling av dennes tankar som inte kan eller får tillskrivas ursprungsförfattaren. Därmed erkänner han även lätta revideringar av existerande texter som nya verk. Att han således erkände ett författarskap i omarbetningar som många menade var piratkopior var alltså en konsekvens av föreställningen om föfarröstens integritet. Fichte drog en likartad slutsats när han menade att ett uttryck är en författarens oskiljbara egendom som ingen kan ta ifrån densamme eller vidareförmedla utan dennes medgivande. Att publicera någon annans verk utan tillstånd är att stjäla någons tankar. Det är emellertid omöjligt för någon att ta till sig någon annans tankar utan att också omvandla dem, vilket innebär att när någon omformulerar eller redigerar en text så blir den reviderade texten ett nytt verk.

Kants och Fichtes texter fick stort genomslag som inlägg i en livlig debatt om piratkopiering i Tyskland under slutet av 1700-talet. Eriksson diskuterar hur deras definition av Nachdruck åter speglas i vissa tyska delstatslagar, exempelvis Bayerns, och betonar att delstaterna behöll sina lokala definitioner av Nachdruck också sedan federationsupphovsrättslag antagits.

Den andra empiriska studien visar hur den oklara definitionen av eftertryck kunde komma till uttryck i en bitter kamp mellan två encyklopedister i det tidiga 1800-talets Tyskland. Sedan 1808 hade den Sachsiska förläggaren Friedrich Arnold Brockhaus givit ut ett mycket populärt konversationslexikon. Brockhaus lexikon blev snart föremål för

olika former av eftertryck och 1816 började Stuttgartförläggaren Carl Erhard ge ut en reviderad och utökad version av Brockhaus lexikon. Brockhaus bestred Erhard, både i rättsalen och med indignerade pamfletter och tidningsinsändare. Erhard medgav att hans utgåva i grunden var samma konversationslexikon, men eftersom det var en förbättrad version av Brockhaus lexikon hävdade han att det inte rörde sig om ett Nachdruck – ett olovligt eftertryck. När Brockhaus vände sig till censorerna i Württemberg gav de Erhard rätt med hänvisning till att dennes utgåva hade bättre papper, bättre typografi och utökad innehåll.

Brockhaus, och många andra, skulle emellertid se detta utslag som ett exempel på att de tyska upphovsrättslagarna inte hindrade piratkopiering utan snarare befäste det, eftersom en allt för snäv definition av Nachdruck legitimerade och rentvådde en uppsjö av reviderade utgåvor som de betraktade som illegitima.

Också det sista empiriska kapitlet, "Bibliopolitics and the Measurement of Culture", inleds med ett citat av Perthes, i detta fall från en pamflett från 1816 där han försöker övertyga Österrike om att stödja ett federalt förbud mot piratkopiering. Här betonar han att även om balansen mellan litterär export och import inte talar till Österrikes fördel just nu så kommer den att göra det inom några år, och när Österrike blir en litterär exportnation kommer även de att tjäna på en federal upphovsrättslag.

Detta pekar på hur lagstiftningsstrategier kunde påverkas av balansen mellan litterär produktion och reproduktion och på vikten av bokstatistik för att kunna bedöma detta. Här beskrivs hur den litterära produktionen i de tyska staterna mättes och kartlades genom att räkna titlar i kataloger från olika bokmässor, framför allt den i Leipzig. Här för Eriksson en intressant diskussion kring hur olika mässkataloger konkurrerade om att erbjuda den mest tillförlitliga statistiken. I detta avseende fick den marknadsdominerande katalogen från Leipzigs bokmässa stark kritik, bland annat från ovan nämnda Brockhaus. Antalet titlar i Leipzigs katalog hade ökat kraftigt under början av 1800-talet. Brockhaus och andra menade att detta inte vittnade om en ökad publicistisk verksamhet utan snarare berodde på att katalogen inkluderade allt större mängd reviderade utgåvor. Dessa utgåvor kunde förvisso kvalificeras som nya publikationer enligt Kants och Fichtes definition, men många ansåg att de gränsade till piratkopior.

Här återvänder Eriksson till Woodmansees tes om piratkopieringens död. Han menar att föreställningen om piratkopieringens nedgång i södra Tyskland i början på 1800-talet bygger på statistik från bokkataloger som indikerar att bokutgivningen i syd ökade mer än i nord, vilket har tolkats som att södra Tyskland utvecklade en självständig bokmarknad vid denna tid. Eriksson menar emellertid att denna förändring kan bero på att definitionen av olagligt eftertryck förblev vag och att en stor del av ökningen bestod av reviderade utgåvor som i andra sammanhang skulle definierats som piratkopior.

Genom att kritiskt granska själva definitionen av begreppet Nachdruck går Jens Erikssons avhandling, *The End of Piracy*, verkligen till botten med den tidiga tyska författarrättens utveckling. Därmed anlägger Eriksson inte bara ett nytt perspektiv på ett hittills ganska välbeforskat område, han vågar också ifrågasätta etablerade tolkningar. Resultatet blir en stark och nyskapande avhandling som bidrar med ny förståelse av så väl den historiska synen på författarrollen som på piratkopiering som fenomen.

Tidigare forskning om den romantiska författaren har påvisat att den förändrade synen på författarskap, från ett hantverk till ett originellt och personligt uttryck, under sent 1700- och tidigt 1800-tal bidrog till en ny rättsordning där verket blev författarens egendom. Eriksson motsätter sig inte detta, men han påvisar att romantikernas syn på författarskap också erkände redigerade och reviderade verk som kreativa uttryck och att detta yttrade sig i att de tyska staternas förbud mot illegalt eftertryck tillät tämligen långtgående fall av kopiering. Vidare reviderar Eriksson den tidigare tesen om att 1830-talet innebar slutet på en era av piratkopiering som pågått sedan sent 1700-tal.

Erikssons avhandling är empiriskt mycket stark. Den vilar på ett rikt källmaterial som spänner från tidskriftsartiklar och pamfletter till riksdagsprotokoll, juridiska texter och rättsfall. Analyserna är stringenta och välskrivna, och författaren lyckas ovanligt väl med att skriva fram detaljer och enskilda personers berättelser och foga samman dessa i ett sammanhållet narrativ utan att bli anekdotisk. Detta gör boken till spännande och underhållande läsning också för de som inte när ett brinnande intresse för upphovsrätts historia.

Jag kan dock sakna två perspektiv som hade kunnat berika diskussionen. För det första hade jag gärna sett en bredare contextualisering, i flera

avseenden; för det andra skulle jag önska mig en större teoretisk fördjupning.

The End of Piracy är något så ovanligt som en väl avgränsad avhandling. Fokus ligger på Tyskland 1810–1840 och analyserna håller sig strikt inom dessa ramar. Detta är berömvärt, och jag förespråkar inte vidare analysramar, däremot hade det varit intressant att relatera analyserna till ett antal bredare kontexter.

För det första skulle det vara spännande med en geografisk contextualisering. Avhandlingen har ett strikt nationellt fokus, men som läsare frågar man sig om inte de tyska staterna påverkades av den rättshistoriska utvecklingen i England, Frankrike och USA. En internationell utblick kunde vara särskilt intressant eftersom Frankrike relativt nyligen hade instiftat sin första upphovsrättslag och USA – som antagit sin första federala upphovsrättslag 1790 – tampades med avvägningar mellan statlig och federal lagstiftning som bör ha uppvisat vissa likheter med situationen inom det Tyska förbundet.

Den geografiska kontexten aktualiserar också en fråga om en bredare filosofisk kontext. Erikssons avhandling fokuserar uteslutande på tyska filosofer, då framför allt Kant och Fichte. Filosofer som John Locke och Edward Young, vars tankar om egendomsrätt och skapandets natur har spelat en stor roll för den engelska upphovsrättstraditionen, är däremot helt frånvarande. Det hade varit intressant om författaren åtminstone i korthet nämnt i vilken utsträckning dessa påverkat (eller inte påverkat) den tyska upphovsrättsdebatten.

Vidare fokuserar avhandlingen på specifika former av litteratur: i det första fallet på encyklopedier och i det andra på bokkataloger. Det är också talande att de upphovspersoner som diskuteras är förläggare och redaktörer snarare än skönlitterära författare. Det är en stor kvalitet att avhandlingen behandlar litterära former som faller utanför litteraturhistorieskrivningens huvudfokus men som hade stor betydelse för den samtida läsekretsen och bokmarknaden. Detta är ett väl avvägt urval, men det hade varit intressant att belysa urvalet genom att relatera analyserna till andra genrer och former av litteratur: skönlitteratur, poesi, dramatik och inte minst journalistik. Detta ställer nämligen en annan grundläggande definitionsfråga: vad menar vi egentligen med litteratur? Vad åsyftade Kant och Fichte när de skrev om litteratur: hade de skönlitterära författare och poeter i åtanke eller inkluderade de också encyklopedister och pamflettörfat-

tare i sin syn på litterär kreativitet? Och kan vi tala om en enhetlig författargestalt? I ”Vad är en författare?”, som citeras i avhandlingen, pekar Michel Foucault på en motstridig utveckling för skönlitterära och vetenskapliga texter, där han menar att författarfunktionen föds inom skönlitteraturen samtidigt som upphovspersonen avfärdas som garant för vetenskaplig legitimitet. Tyder inte det på att skiftande regler och värderingar kan gälla för olika genrer och former av text?

Denna avhandling visar med all tydlighet att Jens Eriksson är en utmärkt empiriker. Avhandlingen antyder också att författaren även är en god teoretiker, men tyvärr får han inte utrymme att till fullo visa detta. Inledningskapitlet är rikt på intressanta teoretiska inspass. Här återfinns korta referenser till Foucaults teori kring författarfunktionens framväxt, liksom till mer samtida teoretiker som Manuel Castells och Naomi Mezey. Detta vittnar om en bra spännvidd i teori och perspektiv, men dessa teoretiska perspektiv återfinns i huvudsak i introduktionen, vilket är synd eftersom de hade kunnat ge intressanta perspektiv på materialet om de följts upp i undersökningen eller i slutsatserna.

Eriksson viktigaste och mest innovativa bidrag till teoribildningen börjar emellertid utkristalliseras i det sista empiriska kapitlet där han använder Foucaults begrepp *biopolitik* för att diskutera bokkatalogernas och bibliometrins betydelse i det tidiga 1800-talets Tyskland. Genom att tillämpa Foucaults teori om biopolitik på den litterära sfären myntar Eriksson begreppet *bibliopolitik*. Här relaterar han den ”culture of quantification” som började utvecklas i början av 1800-talet till biopolitik: en ny typ av ”governmentality” som inte handlar om att kontrollera enskilda individer utan om att styra stora demografiska massor (141). Statistik blir ett sätt att analysera och reglera människors kollektiva beteende. Bibliopolitik framträder som en del av detta regleringssystem, men om biopolitiken handlar om att reglera massorna som biologiskt kollektiv så handlar bibliopolitik om att kartlägga, kvantifiera och i förlängningen också optimera *geistiges kultur* – andlig kultur och bildning.

Detta är en djupt fascinerande tanke som berikar Erikssons analys avsevärt, men som också gläntar på dörren till en rik uppsättning av spännande forskningsfrågor som aldrig fullföljs i denna avhandling. Om jag skulle önska mig något av Eriksson så vore det att han tar vid där denna diskussion slutar och visar vad en driven empiriker och teoretiker kan göra med begreppet bibliopolitik: Hur det kan an-

vändas som ett teoretiskt ramverk för att analysera bibliometrins betydelse i det förflutna, och kanske även i vår samtid.

Martin Fredriksson

Erik Erlanson, *Ordkonst och levnadskonst. Det skrivande subjektet i John Ashberys, Yves Bonnefoys och Inger Christensens diktning*. Critica litterarum Lundensis 15, Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet. Lund 2017.

Erik Erlansons avhandling *Ordkonst och levnadskonst. Det skrivande subjektet i John Ashberys, Yves Bonnefoys och Inger Christensens diktning* består av fem kapitel: tre analyskapitel, ett för varje poet, som omsluts av en teoretisk-metodologisk inledning och en avslutning som binder samman undersökningens resultat. I inledningen låter Erlanson Roland Barthes plantera två idéer som fungerar som frön till avhandlingens framväxande argumentation. Barthes talar för det första om en skrivpraktik som befriar subjektet från språkets bestämmande makt – en makt som normalt tvingar subjektet att avgöra hur saker och ting är beskaffade – och låter det ge ”bifall åt det som är” (3). Denna tanke på ett subjekt som försöker avsäga sig sin språkligt utövade makt över världen, för att i stället bejaka verkligheten, blir avhandlingens viktigaste tema. För det andra konstaterar Barthes att väsentliga förändringar har skett i den litterära institutionen sedan andra världskriget: litteraturen har upphört att fungera som förmedlare av traditionella världen, den har avskraliserats, den är inte längre bevakad. Denna tanke på en förändring i litteraturen från 1900-talets mitt bildar utgångspunkten för avhandlingens litteraturhistoriska ärende.

Dessa iakttagelser leder fram till avhandlingens huvudfråga: ”vilket eller vilka bruk kan en författare, det vill säga ett skrivande subjekt, i egenskap av poet göra av språket under 1900-talets andra hälft?” (6). Det material som studeras i avsikt att svara på denna fråga är poetiska och poetologiska texter av John Ashbery, Yves Bonnefoy och Inger Christensen. I fokus står dessa poeters skrivpraktiker och deras syn på den poetiska skapandeprocessen, så som den kommer till uttryck i deras essäer och i dikterna själva. Syftet är inte primärt att säga något om respektive poet, utan att ”konstituera och göra en vidare litteraturhistorisk problematik begriplig” (7), att ”ge ett bidrag till historien om